

**ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ
PIETER VERLOREN VAN THEMAAT
ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1981¹**

*Κύριε πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,*

1. Τά υποβληθέντα ερωτήματα και τα σχετικά πραγματικά περιστατικά

Ο κώδικς του Λουξεμβούργου περί κοινωνικής ασφαλίσεως προβλέπει ότι κάθε εργαζόμενος που απασχολείται στο έδαφος του Λουξεμβούργου ασφαλίζεται υποχρεωτικά, κατ' αρχήν, για σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας. Τό ήμισυ της εισφοράς που είναι ίσο με 12% του ποσού του μισθού πρέπει να καταβληθεί από τον εργοδότη και τό άλλο ήμισυ από τον εργαζόμενο.

Τό άρθρο 174 του ανωτέρω κώδικος όρίζει, στο δεύτερο έδαφίό του, ότι ό άλλοδαπός εργαζόμενος που δέν διαμένει παρά προσωρινώς στο έδαφος του Λουξεμβούργου δύναται νά απαλλαγεί της υποχρέωσης καταβολής εισφορών. Οί γαλλικές επιχειρήσεις Seco καί Desquenne & Giral έπέτυχαν στην προκειμένη περίπτωση παρόμοια απαλλαγή για τους απασχολουμένους από αυτούς εργαζόμενους έπ' ευκαιρία της έκτελέσεως έργων υποδομής για λογαριασμό των σιδηροδρόμων του Λουξεμβούργου.

Τό άρθρο 174 τρίτο έδαφιο του κώδικος κοινωνικής ασφαλίσεως προβλέπει πάντως ότι σέ τέτοια περίπτωση ό εργοδότης όφείλει έν τούτοις τίς εργοδοτικές εισφορές που όφείλει προσωπικώς.

Ο συνδυασμός των καθεστώτων κοινωνικής ασφαλίσεως, που έπραγματοποιήθη από τον κανονισμό 1408/71 ΕΟΚ καί οι υπογραφείσες μέ τίς τρίτες χώρες συμβάσεις στο θέμα της κοινωνικής ασφαλίσεως είχαν ως αποτέλεσμα τό αρμόδιο όργανο του Λουξεμβούργου στον τομέα των κοινωνικών ασφαλίσεων νά παραιτηθεί στην πραγματικότητα από την είσπραξη της εργοδοτικής κοινωνικής εισφοράς, όταν οι ενδιαφερόμενοι εργαζόμενοι προέρχονται από χώρες της ΕΟΚ ή από τρίτες χώρες μέ τίς όποιες υπεγράφησαν οι προαναφερθείσες συμβάσεις.

1 — Μετάφραση από τά όλλανδικά.

Κατά την περίοδο των ετών 1974 μέχρι 1977, στην όποία ανάγεται ή διαφορά στην κυρία δίκη, οι έν λόγω γαλλικές επιχειρήσεις απησχόλουν έν τούτοις εργαζόμενους προερχόμενους από τρίτες χώρες μέ τίς όποιες δέν είχε υπογραφεί σύμβαση κοινωνικής ασφαλίσεως. Οί επιχειρήσεις Seco καί Desquenne & Giral ήσαν, έπομένως, υποχρεωμένες σύμφωνα μέ τό άρθρο 174 τρίτο έδαφιο του κώδικος κοινωνικής ασφαλίσεως νά καταβάλλουν την εργοδοτική τους κοινωνική εισφορά που προεβλέπετο από τό δικαιο του Λουξεμβούργου. Δέν άμφισβητείται ότι οι έν λόγω εργαζόμενοι παρέμειναν υποκείμενοι στην γαλλική νομοθεσία περί κοινωνικής ασφαλίσεως κατά την διάρκεια έκτελέσεως των εργασιών στο Λουξεμβούργο.

Δέν άμφισβητείται έπίσης τό γεγονός ότι στους έν λόγω εργαζόμενους δέν αναγνωρίζεται κανένα συμπληρωματικό δικαίωμα, στο Λουξεμβούργο, στο θέμα της σύνταξεως γήρατος ή αναπηρίας. Οί δύο επιχειρήσεις προσέφυγαν κατά της αποφάσεως του όργάνου του Λουξεμβούργου που είναι αρμόδιο στον τομέα των κοινωνικών ασφαλίσεων (l'Établissement d'assurance contre la vieillesse et l'invalidité — έφ' έξης EVI), ισχυριζόμενες ότι ή απόφαση αυτή είναι αντίθετη προς τίς διατάξεις της συνθήκης ΕΟΚ στον τομέα της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών.

Στό πλαίσιο των διαφορών αυτών τό Cour de cassation του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου σάς υπέβαλλε τά ακόλουθα έρωτήματα:

1. Οί διατάξεις του άρθρου 60 της συνθήκης της Ρώμης πρέπει νά έρμηνεύονται κατά την έννοια ότι Κράτος μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δύναται νά απαιτεί, σύμφωνα μέ τον έθνικό του νόμο, την καταβολή των εργοδοτικών εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως γήρατος καί αναπηρίας, άκριδώς όπως καί από τους υπηκόους του, από άλλοδαπό φυσικό ή νομικό πρόσωπο υπήκοο Κράτους μέλους

τών Κοινοτήτων, τό οποίο έκτελει προσωρινά έργασίες μέσα στό πρώτο κράτος, άπασχολώντας εκεί εργάτες, ύπηκόους κρατών, τά όποία δέν έχουν κανένα δεσμό μέ τήν Κοινότητα ή μήπως ή άπαίτηση αυτή έρχεται σέ αντίθεση μέ τίς προαναφερθείσες κοινοτικές διατάξεις ή μέ όποιεσδήποτε άλλες, ως πρακτική πού εισάγει διακρίσεις και ή όποία δύναται νά θλάψει τήν ελεύθερη κυκλοφορία ύπηρεσιών, δεδομένου ότι ό κοινοτικός αυτός εργοδότης υποβάλλεται μία πρώτη φορά στην καταβολή, μεταξύ άλλων, της εργοδοτικής του εισφοράς για τούς άλλοδαπούς εργάτες του στην χώρα καταγωγής και εγκαταστάσεώς του, και, μία δεύτερη φορά, στην καταβολή της εργοδοτικής εισφοράς στό κράτος όπου παρέχει τίς ύπηρεσίες του μέσω των άλλοδαπων εργατών του;

2. "Αν ή άπάντηση στό πρώτο έρώτημα είναι ότι ή άνωτέρω πρακτική άποτελεί κατ' άρχήν πρακτική, ή όποία εισάγει διάκριση πού άπαγορεύεται, ή λύση θά είναι άναγκαστικά ή ίδια ή μήπως δύναται νά είναι διαφορετική στην περίπτωση πού ό εργοδότης συμψηφίζει πράγματι τό μειονέκτημα διπλής καταβολής της εργοδοτικής εισφοράς μέ άλλους οικονομικούς παράγοντες, όπως ή καταβολή στους άλλοδαπούς εργάτες του μισθών, οι όποιοι είναι χαμηλότεροι από τόν κατώτατο κοινωνικό μισθό πού καθορίζεται στην χώρα όπου παρέχονται οι ύπηρεσίες ή από αυτούς πού επιβάλλονται από συλλογικές συμβάσεις εργασίας πού ισχύουν στην χώρα αυτή;

2. Γραπτές και προφορικές παρατηρήσεις

Παραλέπω στην έκθεση για τήν έπ' άκροατηρίου συζήτηση ως προς τήν περίληψη των γραπτών παρατηρήσεων πού κατέθεσαν επί των έρωτημάτων αυτών οι δύο προσφεύγουσες έπιχειρήσεις στην κυρία δίκη, τό EVI και ή Έπιτροπή. Κατά τήν διάρκεια της προφορικής διαδικασίας ό εκπρόσωπος του EVI προσέδωσε ιδιαιτέρως μεγάλη σημασία στην διαπίστωση ότι τό Λουξεμβούργο είχε τήν δυνατότητα νά

άρνηθει παντελώς τήν είσοδο στό έδαφός του και τήν χορήγηση άδειας εργασίας στους μή κοινοτικούς εργαζομένους των γαλλικών έπιχειρήσεων.

Στήν συνεδρίαση, ή Έπιτροπή, κατόπιν αίτησεως του Δικαστηρίου, άνέπτυξε συνοπτικά τήν κατάσταση πού έπικρατεί όσον άφορά τό πρόβλημα της «διπλής» εισπράξεως της εργοδοτικής εισφοράς σέ άλλα Κράτη μέλη. Κατά τήν Έπιτροπή, ή Γαλλία, ή Ιταλία και οι Κάτω Χώρες εφαρμόζουν σύστημα άνάλογο μέ τό εφαρμοζόμενο από τό Λουξεμβούργο. Στο Βέλγιο, στην Γερμανία, στην Δανία (έν πάση περιπτώσει κατά τήν άκολουθούμενη πρακτική), στην Ελλάδα, στό Ήνωμένο Βασίλειο (δυνάμει νομοθετικής διατάξεως) και στην Ίρλανδία οι εργαζόμενοι πού άπασχολούνται σέ έπιχειρήσεις άλλων Κρατών μελών άπαλάσσονται, άνεξαρτήτως ίθαγενείας τους, της καταβολής ασφαλιστικών κοινωνικών εισφορών σέ περίπτωση έκτελέσεως έργου προσωρινού χαρακτήρος. Η άπαλλαγή αυτή έπεκτείνεται έπίσης και στους εργοδότες.

Η Έπιτροπή συνήγαγε από τά άνωτέρω ότι δέν είναι μόνο στό Λουξεμβούργο πού τά έρωτήματα για τά όποία πρόκειται στην προκειμένη περίπτωση έχουν σημασία για τόν καθορισμό του εφαρμοστέου επί του θέματος κοινοτικού δικαίου.

3. Τό πρώτο έρώτημα

Τό άρθρο 60 της συνθήκης ΕΟΚ όρίζει στό τρίτο του έδάφιο τά εξής:

«Μέ τήν επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου πού άφορά τό δικαίωμα εγκαταστάσεως, εκείνος πού παρέχει ύπηρεσία δύναται για τήν έκτέλεση αυτής νά άσκήσει προσωρινά τήν δραστηριότητά του στό κράτος όπου παρέχεται ή ύπηρεσία μέ τούς ίδιους όρους πού τό κράτος αυτό έπιβάλλει στους δικούς του ύπηκόους.»

Στά έρωτήματα πού σās υπεδιλήθησαν, τό παραπέμπον δικαστήριο διαδίδει πιθανή διάκριση, υπό τήν έννοια του προαναφερθέντος άρθρου, στό γεγονός ότι έν άντιθέσει προς έπιχείρηση του Λουξεμβούργου πού άπασχολεί εργαζομένους τρίτων

χωρών και καταβάλλει ασφαλιστικές εισφορές για αυτούς, ή επιχείρηση άλλου Κράτους μέλους που καταφεύγει στις υπηρεσίες τέτοιων εργαζομένων και καταβάλλει ήδη για αυτούς εισφορές σε ένα Κράτος μέλος υπόκειται επίσης στο Λουξεμβούργο στην καταβολή ασφαλιστικών εισφορών της ίδιας φύσεως.

Έν αντιθέσει προς την Έπιτροπή, φρονώ ότι το υποδληθέν ερώτημα δύναται πράγματι να δεχθεί απάντηση εντός του πλαισίου του άρθρου 60 της συνθήκης ΕΟΚ και ότι πιθανόν διαφορετικά από την περίπτωση διαδικασίας δάσει του άρθρου 169 της συνθήκης ΕΟΚ δεν είναι αναγκαίο να βασισουμε ιδίως, ή μάλλον αποκλειστικώς, την απάντησή μας επί του άρθρου 59 της συνθήκης ΕΟΚ.

Δεδομένου ότι οι Λουξεμβούργοι εργοδότες οφείλουν επίσης την εν λόγω ασφαλιστική εισφορά για τους εργαζομένους τρίτων χωρών, δεν δύναται να υποστηριχθεί ότι υφίσταται εν προκειμένω ρητή διάκριση. Τό ερώτημα, επομένως, υποδιαιρείται σε δύο επί μέρους ερωτήματα: τό άρθρο 60 της συνθήκης ΕΟΚ αφορά επίσης τις υλικές διακρίσεις και υφίσταται υλική διάκριση εν προκειμένω;

Όπως ακριβώς τό άρθρο 52 της συνθήκης ΕΟΚ, έτσι και τό άρθρο 60 της συνθήκης ΕΟΚ δύναται να θεωρηθεί ως άμεση εφαρμογή του άρθρου 7 της συνθήκης. Απεφασίστατε ήδη στην υπόθεση των Ιταλικών ψυγείων (υπόθεση 13/63, Jurispr. IX, σ. 349) ότι τό τελευταίο αυτό άρθρο απαγορεύει επίσης τις υλικές διακρίσεις εντός του πλαισίου των οποίων μή συγκρίσιμες περιπτώσεις αντιμετωπίζονται κατά τόν ίδιο τρόπο.

Η εφαρμογή της αρχής αυτής στον τομέα της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών ασφαλώς περιορίζεται από τά άρθρα 57 παράγραφος 2 και 66 της συνθήκης ΕΟΚ. Είμαι της γνώμης ότι πρέπει να συναχθεί από τις διατάξεις αυτές ότι οι περιορισμοί στην ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών σε άλλα Κράτη μέλη, που συνεπάγεται ή εφαρμογή, σε παρόμοια περίπτωση, της

νομοθεσίας της χώρας εγκαταστάσεως, παράλληλα προς την νομοθεσία της χώρας όπου παρέχονται υπηρεσίες δεν αποτελούν ακόμα άπηγορευμένες υλικές διακρίσεις. Η αντίληψη αυτή, κατά την γνώμη μου, διαφαίνεται επίσης στις αποφάσεις σας επί των υποθέσεων Choquet (υπόθεση 16/78, Jurispr. 1978, σ. 2293) και Debaune (υπόθεση 52/79, Jurispr. 1980, σ. 833). Προκύπτει, πάντως, από τις αποφάσεις σας στις υποθέσεις van Binsbergen (υπόθεση 36/74, Jurispr. 1974, σ. 1299), Coenen (υπόθεση 39/75, Jurispr. 1975, σ. 1579), και Debaune (υπόθεση 52/79, Jurispr. 1980, σ. 883), καθ' όσον αυτό ενδιαφέρει την παρούσα υπόθεση, ότι οι εθνικές διατάξεις του κράτους εντός του οποίου παρέχονται υπηρεσίες πρέπει να στηρίζονται επί του γενικού συμφέροντος. Από αυτό συνάγεται, επίσης, ότι οι διατάξεις αυτές πρέπει να είναι αναγκαίες, εξεταζόμενες αντικειμενικώς, δεν δύνανται να αντικατασταθούν από διατάξεις που επιβάλλουν ολιγότερους περιορισμούς και πρέπει να εφαρμόζονται κατά τόν ίδιο τρόπο σε όλες τις υπηρεσίες που παρέχονται επί του εδάφους για τό οποίο πρόκειται. Μέ την απόφαση στην υπόθεση Debaune που ήδη ανέφερα προσθέσατε σε αυτό τόν όρο, σημαντικό για τις παρούσες υποθέσεις, ότι παρόμοιες διατάξεις δεν συμβιβάζονται με τό κοινοτικό δικαίο παρά «κατά τό μέτρο που εκείνος που παρέχει υπηρεσία σε ένα άλλο Κράτος μέλος δεν θά υπόκειται στο κράτος αυτό σε παρόμοιες διατάξεις». Παρόμοια λύση εύρισκετο άλλωστε και στην απόφασή σας επί της υποθέσεως van Wesemael (υποθέσεις 110-111/78, Jurispr. 1979, σ. 35). Υπό τό φως των άρθρων 57 παράγραφος 2 και 66 της συνθήκης ΕΟΚ, θά έπρεπε πάντως, κατά την γνώμη μου, σε μία τέτοια φράση που περιλαμβάνεται στην νομολογία σας να δοθεί στενή έρμηνεία κατά τό ότι δεν είναι εφαρμοστέα παρά μόνο εάν οι διατάξεις που ισχύουν στο κράτος εγκαταστάσεως παρέχουν πράγματι, από υλικής απόψεως, ταυτόσημες έγγυήσεις για τό αντικειμενικώς δικαιολογούμενο γενικό συμφέρον με τις έγγυήσεις της επικαλούμενης διατάξεως του κράτους όπου παρέχονται οι υπηρεσίες. Είμαι της γνώμης ότι δεν είναι

άρκετό νά ἀφοροῦν τήν ἴδια ὕλη. Δύναται, πάντως νά συναχθεῖ ἀπό τήν ἀπόφασή σας στήν ὑπόθεση Thieffry (ὑπόθεση 71/76, Jurispr. 1977, σ. 765), ὅτι ἡ πραγματική ἰσότης τῶν ἐγγυήσεων δύναται ἐπίσης νά γίνῃ δεκτὴ σέ περίπτωση ἀμελητέας διαφορᾶς μεταξύ τῶν ἐθνικῶν διατάξεων.

Εἶναι, ἐπομένως, στήν πραγματικότητα δυνατό, κατὰ τήν γνώμη μου, νά συναχθεῖ ἀπό τήν προηγούμενη νομολογία σας τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ ἄρθρα 59 καὶ 60 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἀπαγορεύουν ἐπίσης, ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς μεταβατικῆς περιόδου, τίς πραγματικές διακρίσεις πού ἀπορρέουν ἀπὸ τήν ἴδια μεταχείριση περιπτώσεων πού στήν πραγματικότητα δέν εἶναι συγκρίσιμες. Οἱ δικοὶ τοῦ ὑπῆκοι ὑπόκεινται μόνον στήν νομοθεσία τοῦ κράτους ὅπου παρέχεται ἡ ὑπηρεσία· ἀντιθέτως, οἱ ὑπῆκοι ἄλλου Κράτους μέλους ὑπόκεινται ἐπίσης καὶ στήν νομοθεσία τοῦ κράτους ἐγκαταστάσεώς τους ἐνῶ ἡ τελευταία αὐτὴ νομοθεσία τοῦ κράτους ὅπου παρέχεται ἡ ὑπηρεσία καὶ ἡ νομοθεσία τοῦ κράτους ἐγκαταστάσεως ἐπικαλύπτονται καὶ στήν ὁποία ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νομοθεσιῶν αὐτῶν «ἐπιδαρύνει», ἐπομένως, διπλὰ τὸν παρέχοντα ὑπηρεσίες, πρέπει κατ' ἀρχὴν νά ἀναγνωρισθεῖ ὅτι ὑπερισχύει ἡ νομοθεσία τοῦ κράτους ἐγκαταστάσεως. Προκύπτει, πάντως, ἀπὸ τήν ἀπόφασή σας στήν ὑπόθεση Koestler (ὑπόθεση 15/78, Jurispr. 1978, σ. 1971) ὅτι «ἡ ὑπερίσχυση αὐτῆς, τῆς νομοθεσίας τοῦ κράτους ἐγκαταστάσεως» δέν πρέπει νά συνεπάγεται κατ' ἀρχὴν εὐνοϊκότερη μεταχείριση γιὰ τοὺς ὑπηκόους ἄλλων Κρατῶν μελῶν λόγω μὴ ἐφαρμογῆς τοῦ δικαιίου τοῦ κράτους ὅπου παρέχονται οἱ ὑπηρεσίες. Ὅλες οἱ σκέψεις αὐτές δέν γίνονται δεδαίως ἐπὶ ζημία τῶν μεγαλύτερων περιορισμῶν τῆς ἐλευθερίας δράσεως τῶν Κρατῶν μελῶν, οἱ ὁποῖοι δύναται νά προκύβουν ἀπὸ τὸν συντονισμό ἢ τήν

ἐναρμόνιση τῶν νομοθετικῶν, κανονιστικῶν ἢ διοικητικῶν διατάξεων τῶν Κρατῶν μελῶν δάσει τῶν ἄρθρων 57 καὶ 66 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἢ δάσει ἄλλων διατάξεων τῆς συνθήκης στὸ πλαίσιο τοῦ συντονισμοῦ ἢ τῆς ἐναρμονίσεως.

Τὸ δεύτερο ἐπὶ μέρους ἐρώτημα στὸ ὁποῖο ἀπομένει νά δοθεῖ τώρα ἀπάντηση εἶναι ἂν τὰ συμπεράσματα αὐτὰ ἐπεκτείνονται ἐπίσης στὶς υποχρεώσεις καταβολῆς εἰσφορῶν γιὰ σύνταξη λόγω ἀποχωρήσεως ἢ ἀναπηρίας, ὅπως οἱ εἰσφορές γιὰ τίς ὁποῖες πρόκειται καὶ πού ἐπικαλύπτονται. Αὐτὸ δέν εἶναι πρόδηλο ὑπὸ τήν ἐννοια ὅτι οἱ προαναφερθεῖσες ἀποφάσεις ἀναφέρονται ὅλες σέ διατάξεις πού ἀφοροῦν στήν δυνατότητα ἀσκήσεως ἢ τήν ἀσκηση δραστηριοτήτων.

Τὸ «γενικὸ πρόγραμμα γιὰ τήν κατάργηση τῶν περιορισμῶν στήν ἐλεύθερη παροχὴ ὑπηρεσιῶν» τῆς 18ης Δεκεμβρίου 1961 (JO 33/62), δέν παρέχει τὰ στοιχεῖα σαφούς ἀπαντήσεως ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερο αὐτὸ ἐπὶ μέρους ἐρώτημα. Προκύπτει, ὅμως, ἀπὸ τὸν πίνακα τῶν διατάξεων πού ἐπιβάλλουν περιορισμοὺς καὶ πρέπει νά καταργηθοῦν, ὅτι οἱ διατάξεις αὐτές δύναται ἐπίσης νά ἀνήκουν στὸ πλαίσιο τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Τὸ σημεῖο Α, ζ) τοῦ γενικοῦ προγράμματος ἀναφέρει πράγματι ὡς τέτοιες διατάξεις, τίς διατάξεις πού ἀποκλειστικῶς ἐναντι τῶν ἀλλοδαπῶν «ἀπαγορεύουν ἢ περιορίζουν τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς στήν κοινωνικὴ ἀσφάλιση καὶ κυρίως στήν ἀσφάλιση ἐναντι ἀσθενείας, ἀτυχημάτων, ἀναπηρίας, γήρατος καὶ στὰ οἰκογενειακὰ ἐπιδόματα». Φαίνεται, ἐν τούτοις, ὅτι ἡ διάταξη αὐτὴ, δέν ἀρκεῖ γιὰ νά ἐντάξει τήν προκειμένη περίπτωση στὸ πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ ἀρθροῦ 60 τῆς συνθήκης ΕΟΚ. Πράγματι, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς βασίμου ἐν προκειμένῳ διατάξεως τοῦ δικαίου τοῦ Λουξεμβούργου δέν πρόκειται, κατὰ πρῶτο λόγο, περὶ διατάξεως ἀποκλειστικῶς ἐφαρμοστέας στοὺς ἀλλοδαπούς. Κατὰ δεύτερο λόγο, πρόκειται στήν παρούσα ὑπόθεση γιὰ ἐντελῶς διά-

φορο πράγμα από τόν περιορισμό της κτήσεως του εδεργετήματος του καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης του Λουξεμβούργου, ήτοι για περίπτωση πραγματικού περιορισμού της παροχής υπηρεσιών λόγω της διπλής εισπράξεως εισφορών.

Φαίνεται ότι πρόκειται μάλλον εδώ περί διατάξεως ή μεθόδου πού, έναντι των άλλων δαπάν «καθιστά έπαχθή την παροχή υπηρεσιών επιβάλλοντας φορολογικές ή άλλες επιβαρύνσεις» κατά την έννοια του σημείου Α, ε) του προαναφερθέντος προγράμματος. Δεδομένου ότι η νομολογία σας φαίνεται επίσης να απαγορεύει τις διακρίσεις ύλικού χαρακτήρος υπό τις αναφερθείσες προϋποθέσεις, ή εισπραξη εισφοράς για την όποια δέν παρέχεται συμπληρωματική κοινωνική ασφάλιση για τους εργαζομένους πού άφορα καί ή όποια πλήττει τους έργοδότες, οι όποιοι είναι επίσης υποχρεωμένοι να καταβάλλουν εισφορές στην χώρα έγκαταστάσεώς τους, δαρύτερα από τους ίδιους υπηκόους δύναται πράγματι να θεωρηθεί, κατά την γνώμη μου, ως άπληρορρευμένη δάσει της «ratio» της προμνησθείσης διατάξεως του γενικού προγράμματος.

Νομίζω, πάντως, ότι όρισμένες επιφυλάξεις επιβάλλονται όσον άφορα την διατύπωση συμπεράσματος σε τόσο γενικούς όρους. Ό τίτλος ΙΙΙ, initio, του αναφερθέντος γενικού προγράμματος διατυπώνει, πράγματι, ρητή επιφύλαξη για τις εξαίρέσεις στις ειδικές διατάξεις πού προβλέπονται από την συνθήκη, μεταξύ των όποιων πρέπει να αναφερθούν «οί σχετικές με... τά φορολογικά καθεστώτα διατάξεις». Δεδομένου ότι οι διατάξεις αυτές περιλαμβάνονται στην ίδια ομάδα πού συγκεντρώνει τις διατάξεις πού άφορούν «την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των υπηρεσιών καί των κεφαλαίων», ελήφθησαν πιθανόν εδώ ύπ' όψη μόνον τά άρθρα 95-99 της συνθήκης, τά όποια αναφέρονται υπό τόν τίτλο «Φορολογικές διατάξεις». Δέν αποκλείω έν τούτους να ελήφθη ύπ' όψη καί τό άρθρο 220 της συνθήκης ΕΟΚ, πού προβλέπει, μεταξύ άλλων, ειδικές διαπραγματεύσεις για να εξασφαλισθεί ή κατάργηση της διπλής φορολογίας έντός της Κοινότητας.

Λαμβάνοντας ύπ' όψη τις τελευταίες αυτές διατάξεις, καθώς επίσης τόν γνωστό περίπλοκο χαρακτήρα του προβλήματος αυτού, αισθάνομαι, πράγματι, κάποιο δισταγμό για να θεωρήσω ότι τό πρόβλημα της καταργήσεως της διπλής φορολογίας καί της διπλής εισπράξεως εισφορών δύναται να λυθεί κατά πολύ γενικό τρόπο με τά άρθρα 52 έπ. καί 59 έπ. της συνθήκης, έφ' όσον τό φαινόμενο της διπλής φορολογίας από τό κράτος καταγωγής καί από τό κράτος όπου άσκήται ή δραστηριότητα πού άφορα περιορίζει είτε την πρόσβαση σε μη μισθωτές δραστηριότητες είτε την άσκηση τους.

Είμαι, πάντως, της γνώμης ότι είναι δυνατή ή περιορισμένη συμβολή της νομολογίας σας στην έπίλυση του γενικού προβλήματος της καταργήσεως της διπλής φορολογίας, του όρου αυτού νοουμένου υπό την εύρεία έννοια πού εξέθεσα, δάσει της προγενεστερας νομολογίας σας. Μαζί με τά κριτήρια της νομολογίας αυτής, πού ήδη ανεφέρθησαν άνωτέρω, θά ήθελα άκόμα, μέσα στο πλαίσιο αυτό, να αναφέρω ιδίως τό άπόλυτο όριο πού όρίζεται στην 15η σκέψη της αποφάσεώς σας Coditel (υπόθεση 62/79, Jurispr. 1980, σ. 881), ότι δηλαδή ή εφαρμογή μιās θεμιτής κατά τά άλλα έθνικής νομοθεσίας δέν πρέπει να συνιστά «μέσον αυθαίρετου διακρίσεως ή κεκαλυμμένου περιορισμού στις οικονομικές σχέσεις μεταξύ των Κρατών μελών». Η εισπραξη εισφορών από έργοδότες άλλων Κρατών μελών σε περιπτώσεις όπως ή προκειμένη δέν είναι μόνο άναφελής για την καλή λειτουργία του καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης του Λουξεμβούργου καί, επομένως, αντίθετη προς την αρχή της αναλογικότητας. Πράγματι, καμμία συμπληρωματική κοινωνική ασφάλιση για τους εργαζομένους περί των όποιων πρόκειται δέν συνδέεται με την εισπραξη της εισφοράς αυτής. Επί πλέον, έχει άποδειχθεί ότι οι έν λόγω εργαζόμενοι είναι ύποκειμενα των δικαιωμάτων καί των υποχρεώσεων του γαλλικού καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης. Η εισπραξη εισφορών σε περιπτώσεις όπως ή προκειμένη συνιστά, επομένως, κεκαλυμμένο περιορισμό στην παροχή υπηρεσιών προερχο-

μένων από άλλα Κράτη μέλη, δεδομένου ότι χρησιμεύει μεταξύ άλλων, όπως προκύπτει από τις γραπτές και προφορικές

παρατηρήσεις του ECI, στην αντίσταθμιση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος του άλλοδαπου εργοδότη.

"Ετσι, η γνώμη μου, δάσει της προγενέστερης νομολογίας σας, είναι η ακόλουθη:

Συνιστά, υπό την επιφύλαξη της ιθαγενείας του εργοδότη, συμπεριφορά αντίθετη προς το άρθρο 60 εδάφιο 3 της συνθήκης EOK, η επιβολή από Κράτος μέλος σέ εργοδότη άλλου Κράτους μέλους της υποχρέωσης νά καταβάλλει εισφορές, χωρίς νά παρέχεται στους ενδιαφερομένους εργαζομένους η ύξημένη κοινωνική ασφάλιση, ενώ ό έν λόγω εργοδότης φέρει ήδη παρόμοια υποχρέωση γιά τούς εργαζομένους αυτούς στην χώρα της εγκαταστάσεώς του καί ή υποχρέωση αυτή σκοπό έχει κυρίως νά διασφαλίσει τό ευεργέτημα κοινωνικής ασφαλίσεως στους εργαζομένους αυτούς μέσα στό πλαίσιο της άσκήσεως δραστηριοτήτων στό πρώτο κατονομαζόμενο Κράτος μέλος.

4. Τό δεύτερο έρώτημα

Μέ τό δεύτερο έρώτημά του, τό Cour de cassation του Λουξεμβούργου έπιθυμεί νά μάθει στην περίπτωση πού ή άπάντηση είς τό πρώτο έρώτημα θά ήταν διαφορετική, άν ή είσπραξη τών εισφορών στην χώρα

όπου προσφέρονται οί ύπηρεσίες άντισταθμίζεται στην πραγματικότητα μέ άλλους οικονομικούς παράγοντες, όπως ή καταβολή μισθών, οί όποιοι είναι χαμηλότεροι από τόν κατώτατο κοινωνικό μισθό ή τούς μισθούς πού καθορίζονται από συλλογικές συμβάσεις πού ισχύουν στην χώρα αυτή.

Είναι, κατά την γνώμη μου, σαφές ότι ή άπάντηση στό δεύτερο αυτό έρώτημα πρέπει νά είναι άρνητική.

"Ενα από τά θεμελιώδη χαρακτηριστικά της ελεύθερης παροχής τών ύπηρεσιών στην πραγματοποίηση της όποίας αποδέλπει μεταξύ άλλων ή Κοινή Άγορά, είναι ό κάθε εργοδότης νά δύναται, κατ' άρχήν, νά έπωφελείται τών πλεονεκτημάτων από άπόψεως κόστους πού ύφίστανται στην χώρα του καί κυρίως τών ελαφρότερων μισθολογικών επιβαρύνσεων, επ' εύκαιρία της παροχής ύπηρεσιών σέ άλλα Κράτη μέλη μέσα στό πλαίσιο ύγιους ανταγωνισμού, πού καί αυτός αποτελεί έπίσης ένα από τούς επιδιωκόμενους από την συνθήκη στόχους. Κατά τό μέτρο πού τέτοια πλεονεκτήματα από άπόψεως κόστους θά άπετέλουν μέτρα ή πρακτική πού αντιδρούν σέ

άλλες διατάξεις της συνθήκης ή ακόμα έθνικές διατάξεις αντίθετες προς τό κοινοτικό δίκαιο, θά είναι δυνατή ή επέμβαση κατ' αυτών άποκλειστικώς δάσει τών άλλων αυτών κοινοτικών ή έθνικών διατάξεων. Κατά τά λοιπά, θεωρώ ότι δεν είναι δέδαιο ότι ή προσφυγή έν προκειμένω στην άναφερομένη από τό EVI δυνατότητα άρνήσεως χορηγήσεως άδειας εργασίας γιά τό έν λόγω εργατικό δυναμικό θά ήταν σύμφωνη μέ τό άρθρο 60. Τό έρώτημα αυτό, δέν υποβάλλεται πάντως μέσα στό πλαίσιο της παρούσης διαδικασίας ούτως ώστε δέν είναι αναγκαίο νά έξετασθεί σέ δάθος.